

VEŘEJNÁ SBÍRKA PRO VARHANY V KOSTELE SVATÉHO JIŘÍ V BEČOVĚ N/T

Základní informace

Na kůru farního kostela svatého Jiří v Bečově nad Teplou jsou jedno-manuálové varhany v rozsahu C – f''' a s pedálem v rozsahu C – d'

Dispozice:

Pedál:	Manuál:		
Subbass 16'	Bourdon 8'	Flöte 4'	
Violonbass 16'	Aeolina 8'	Octave 4'	
	Salicional 8'	Rauschquinte 2 2/3'	
	Geigen Principal 8'	Mixture 3 fach 1 1/3'	

Pedálová spojka do manuálu

Rejstříkové kombinace: mezzoforte; forte; fortissimo;

Historie nástroje

Po požáru starého kostela v r. 1760 postavil mistr Franz Pöpperle v letech 1763–67 současnou stavbu. Pro ni byly v letech 1774–75 pořízeny tehdy nové varhany z dílny loketského varhanáře Ignaze Johanna Schmidta (1727–1802) s píšťalami od cínaře Caspara Grundta. Varhanní skříň byla ozdobena ornamentální dřevořezbou od mistra Antona Pacha. Varhany měly ve dvou manuálech a pedálu 12 registrů, samozřejmě s mechanickou trakturou a zásuvkovými vzdušnicemi.

Při přestavbě v r. 1896 použil varhanář Christop (Kryštof) Müller z Pomezí a Úšovic původní barokní varhanní skříň a zčásti i píšťalový materiál. Vytvořil tak výše popsany nástroj vzácné zvukové kvality, již v minulosti ocenil nejen varhanář či varhaník.

Současné problémy

Na přelomu 20. a 21. století se na varhany pravidelně nehrálo, v důsledku toho byly silně napadeny červotočem. Ten nejen výrazně poškozuje varhany, ale hrozí i jeho rozšíření na mnohé další dřevěné části kostela. Červotoč napadl nejen skříň, ale i vzduchové hospodářství varhan a dřevěné píšťaly.

Další potíží je, že elektricky poháněné varhanní měchy nemají dostatečnou kapacitu, aby pokryly plný zvuk varhan, který pak v okamžicích, kdy mají majestátně zaznít slábne a „padá“. Tyto dvě základní prvotní příčiny mají celou řadu následků ve zvuku i v ohrožené životnosti varhan. K záchraně nástroje je třeba sáhnout k jeho komplexnímu odbornému restaurování, jež je náročné. Po konzultacích na více stranách se Město a Římskokatolická farnost Bečov nad Teplou rozhodly uspořádat veřejnou sbírku.

Postup a cena oprav

Pozitivní známkou současnosti je zvýšený zájem farností i veřejnosti o opravu varhan. To však s sebou nese i velkou vytiženost varhanářů. Restaurování historických nástrojů tak, aby sloužily po další generace, je časově i finančně náročná vysoce odborná práce, na jejíž pokrytí příjmy farnosti zdaleka nestačí. Za léta žádostí na KÚ KVK farnost obdržela jednou příspěvek, který pokryl ošetření dřevěného píšťalového fondu proti červotoči (ne jeho naladění, to musí být provedeno až na závěr), píšťaly pak byly na základě podmínek příspěvku umístěny zpět do varhan. Tím se ale pokryla jen část nutné záchranné etapy, jež se samozřejmě musí rozšířit i na skříň a další dřevěné části varhan, podlahu kůru a jeho dřevěný mobiliář (ozáření gama paprsky a chemické ošetření) a o potřebné zpevnění poničených prvků. Pak nastupuje vlastní restaurování, jež zahrnuje skříň varhan, jejich mechanismus (vzdušnice, registratura a převody, hrací stůl, píšťaly) i vzduchový pohon, včetně závěrečné zpětné montáže. Z důvodu kontinuity prací i úplnosti kostela je žádoucí, aby opravy proběhly včas a najednou, k tomu je potřeba vedle kapacity a ochoty varhanáře i příslušný objem peněz.

Cena restaurování v důsledku výrazného růstu ceny materiálu i práce každým rokem narůstá. Rozumný rozpočet pečlivého restaurátora–varhanáře MgA. Marka Vorlíčka byl pro bečovské varhany

v r. 2013 1,1 milionu Kč; zvýšení cen za 5 let představuje cca 15–20 %. Vlastní pravidelné příjmy farnosti včetně restitučních jsou naproti tomu velmi limitované, pohybují se v desítkách tisíc Kč ročně (z toho restituční v jednotkách tisíc ročně) a většinu z nich „spolkne“ režie a nutné opravy v minimálním rozsahu (havarijní nebo preventivní, aby se havárii předešlo). Plzeňské biskupství živí ze svých rovněž výrazně omezených prostředků především zaměstnance (včetně kněží) a podporuje život církve (aktivity), na obnovu památek pak zbývá jen velmi omezeně, a dává se tam, kde je život a perspektiva. S dostatečně rychlým příspěvkem od KVK pravděpodobně nelze počítat, i zde počet žádostí překračuje možnosti na tento účel uvolněných prostředků. Přesto se domnívám, že bečovské varhany nejsou bez naděje a že forma veřejné sbírky výrazně pomůže tomu, aby varhany v Bečově nad Teplou nepatřily mezi ztracené, ale mezi zachráněné nástroje, už jen pro turistickou atraktivitu místa, v němž se snoubí krása přírody s krásou architektury, i pro živou hudební minulost, přítomnost i budoucnost místa reprezentovanou nejen místní ZUŠ J. Labitzkého.

Vyhlídka využití varhan

Vedle základního liturgického použití varhan k doprovodu bohoslužeb se hodí pro uspořádání koncertů pro širokou veřejnost., Využití nástroje by pak bylo nejen pro doprovod ale i pro sólovou hru. Zmíněná ZUŠ J. Labitzkého disponuje cvičným nástrojem ve svém velkém sále, je ovšem nezbytné, aby se žáci oboru procvičovali a zdokonalovali na více nástrojích, současný stav nástroje to prakticky vylučuje.

Varhany v kostele sv. Jiří jsou unikátním nástrojem, pomozte nám jej prosím zachránit!

Text: P. Ing. R. Pavel Větrovec, Ph.D., římskokatolický farář v Bečově nad Teplou